

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŐTIRMALAR DERĐİŐİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 71 Haziran 2020 & Volume: 13 Issue: 71 June 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

AİLE KURUMUNUN DÖNÜŐÜMÜNDE SOSYAL MEDYANIN ETKİŐİ: AİLE İÇİ İLETİŞİMİN DİĐİTALLEŐMESİ

THE EFFECT OF SOCIAL MEDIA ON THE TRANSFORMATION OF THE FAMILY INSTITUTION: DIGITALIZATION OF FAMILY COMMUNICATION

Seçil UTMA*

Öz

Yeni iletişim araçlarının gelişim göstermesi ve bunlara olan ilginin çoğalması ile birlikte sosyal medya kullanımı her geçen gün daha da artmakta, bu durum kişilerarası iletişim kopukluklarına sebep olmaktadır. Toplumun en temel yapı taşı olan aile kurumu da bu durumdan etkilenmiş, sosyal medyanın eşler arasındaki olumsuz etkileri gözlemlenebilir boyuta ulaşmıştır. Sosyal ağlarda geçirilen sürenin artması, aile üyelerinin birlikte geçirdikleri zaman dilimlerinin azalmasına yol açarken, bu ortamların sanal flörtlerin ve sanal aldatmaların yaşanmasına olanak tanınması nedeniyle eşler arasında güven problemleri ortaya çıkmaktadır. Sanal alemde başkalarıyla sürekli etkileşim içerisinde yer almak duygusal anlamda birliktelilere zarar verirken, evlilik kurumunun sonlanmasına yol açabilmektedir. Günlük yaşamımızın vazgeçilmez bir parçası olan sosyal ağlar vasıtasıyla, ilişkilerimiz, iletişim kurma biçimimiz, kültürümüz değişime uğramıştır. Bireylerin yaşamlarından ve evliliklerinden aldıkları doyumun azalması sosyal medya platformlarına olan yönelimin artmasına yol açmaktadır. Gerçek yaşamlarında aradıkları mutluluğu bulamayan bireyler sanal ortamda daha fazla vakit geçirmekte, bu da eşler arasında birtakım sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Sosyal medya ortamında sevgi açlığını ve duygusal boşluğunu doyurma gayreti içerisinde giren bireyler, sosyal medyayı aşırı ve amacı dışında kullanmaya yönelebilmekte ve aldatma davranışında bulunabilmektedir. Sosyal medyada yapılan paylaşım ve beğeniler zaman zaman tartışmalara sebep olurken, aile kurumunu zedelemektedir. Sürekli sanal ortamda sosyalleşmeye çalışan bireyler, eşini ve çocuklarını ihmal edebilmekte, bu durum bireylerin birbirine yabancılaşmasına neden olmaktadır. Çalışmada sosyal medya kullanımının aile kurumu üzerindeki etkisi kuramsal olarak ele alınarak, önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, İnternet, İletişim, Aile Kurumu, Boşanma.

Abstract

With the development of new communication tools and the increase in interest in them, the use of social media is increasing day by day, and this causes communication disconnections among individuals. The family institution, which is the most basic building block of the society, was also affected by this situation, and the negative effects of social media among spouses reached an observable dimension. While increasing the time spent in social networks leads to a decrease in the time periods that family members spend together, confidence problems have arisen between spouses because these environments enable virtual flirting and virtual deceptions. While constantly interacting with others in the virtual world damages emotional relationships, it can lead to the termination of the institution of marriage. Through social networks, which are an indispensable part of our daily life, our relationships, the way we communicate and our culture have changed. Decreasing the satisfaction of individuals from their lives and marriages leads to an increase in the orientation towards social media platforms. Individuals who cannot find the happiness they are looking for in their real life spend more time in the virtual environment, which causes some problems between their spouses. Individuals who try to satisfy their hunger and emotional emptiness in the social media environment may tend to use social media excessively and out of purpose, and may act in deceit. While sharing and likes on social media occasionally cause controversy, it damages the family institution. Individuals who are constantly trying to socialize in a virtual environment can neglect their spouse and children, which causes individuals to become alienated from one another. In the study, the effects of the use of social media on the family institution are considered theoretically and suggestions are made.

Keywords: Social Media, Internet, Communication, Family Institution, Divorce.

*Öğr. Gör. Dr., ADÜ Atça Meslek Yüksekokulu.

Giriş

İletişim teknolojisindeki gelişmelerle birlikte günlük yaşamımızın bir parçası haline gelen sosyal medya araçları, kişilerarası iletişimden farklı bir boyutta gerçekleşen sanal iletişime olanak sağlarken, bireylerin yalnızlaşmalarına neden olmaktadır. Toplumsal yaşamın hemen her alanında olduğu gibi, aile içi ilişkiler üzerinde de önemli değişimlere yol açan sosyal medya kullanımı, bu yönüyle zaman zaman istenmeyen sonuçlara yol açabilmektedir.

Sosyal ağlarda uzun süre vakit geçiren aile üyeleri zaman içerisinde birbirlerine yabancılaşırken, bu durum sanal flörtlerin ve sanal aldatmaların yaşanmasına zemin hazırlamakta, bunun sonucunda da eşler arasında güven problemleri ortaya çıkabilmektedir. Sanal alemde başkalarıyla sürekli etkileşim içerisinde yer almak duygusal anlamda birlikteliklere zarar verirken, evlilik kurumunun sonlanmasına yol açabilmektedir. Sosyal medyada yapılan paylaşım ve beğeniler zaman zaman tartışmalara sebep olurken, aile kurumunu zedelemektedir. Sanal ortamda uzun saatler geçiren bireyler, eşlerini ve çocuklarını ihmal edebilmekte, bu da aile içi iletişimde sorunların yaşanmasına neden olmaktadır.

Bireylerin yaşamlarından ve evliliklerinden aldıkları doyumun azalması sosyal medya platformlarına olan yönelimin artmasına yol açmaktadır. Gerçek yaşamlarında aradıkları mutluluğu bulamayan bireyler sanal ortamda daha fazla vakit geçirmekte, bu da eşler arasında güven probleminin yaşanmasına neden olmaktadır. Sosyal medya ortamında sevgi açlığını ve duygusal boşluğunu doyurma gayreti içerisinde giren bireyler, sosyal medyayı aşırı ve amacı dışında kullanmaya yönelebilmekte ve aldatma davranışında bulunabilmektedir.

1.Sosyal Medya Kavramı

Geçmişten günümüze insan hayatında önemli yer tutan iletişim olgusu, küreselleşme ve gelişen teknoloji ile birlikte değişime uğramış, kişilerarası iletişimde bir takım dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Bilgisayar ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler neticesinde yüz yüze iletişim yerini sanal ortamlarda gerçekleştirilen iletişime bırakmıştır. Bu durum sosyal medya ve sosyal ağların kullanımına zemin hazırlarken, iletişim; sanal ortamda fotoğraflar, videolar, ses dosyaları ve kelimeler ile yapılmaya başlanmıştır. Günlük yaşamımızın vazgeçilmez bir parçası olan sosyal ağlar; mobil telefonlar, taşınabilir bilgisayar gibi araçlar vasıtasıyla sosyal ilişkilerimizi, iletişim kurma biçimimizi, kültürümüzü değişime uğratmıştır.

Sosyal medya kavramı ile ilgili olarak literatürde birçok tanımın yer aldığı görülmektedir. Vural ve Bat (2010, 3350) sosyal medyayı; "Kişiler arasındaki karşılıklı etkileşimi destekleyen, ortak ilgi alanlarına sahip bireylerin paylaşımını arttıran ve herkesin kendi kişisel profilini ve iletişim kurmak istediği arkadaş listesini oluşturma şansı veren web tabanlı ortamlar" olarak tanımlamaktadır. Preeti'ye (2009, 130) göre sosyal ağ "Ortak bir amaç doğrultusunda kişilerin düşüncelerini paylaşmalarını ve etkileşime girmelerini kolaylaştıran internet üzerinden bir topluluk" şeklinde ifade edilmektedir.

Ellison vd. göre (2007, 12) sosyal medya; "Bireylerin sosyal bir ortamda kendilerini tanıtmaya, sosyal ağ ortamı kurma, diğer kullanıcılarla iletişim kurma ve devam ettirme olanağı sağlayan platformlar" olarak tanımlanmaktadır. Bir başta tanıma göre sosyal medya; "Bireylerin kişisel bilgilerini, fotoğraf ve videolarını içeren profil sayfası oluşturma ve tanımadığı insanlarla ilişkiler kurma, yeni arkadaşlıklar keşfetme gibi olanaklar sunan çevrimiçi platformlardır" şeklinde ifade edilmektedir (Wang vd., 2010, 228). Bireyler sosyal medya sayesinde, fotoğraf ve video paylaşımı yapabilmekte, tanıdığı ya da tanımadığı kişilerle iletişime geçebilmektedir.

Günümüzde sosyal medya uygulamaları kişilerarası arası iletişimi sağlamanın ötesinde kullanıcılara oyun oynama, bilgi edinme, fotoğraf ve video paylaşma gibi birçok aktivitede bulunma fırsatı sunmaktadır. Hemen hemen tüm ihtiyaçlarını sosyal medya aracılığıyla karşılayan bireyler, sanal dünyanın kendilerine sunduğu nimetlerden yararlanırken, sosyal ilişkilerinde giderek azalmalar görülmektedir. Uçar'ın (2012, 27) ifade ettiği gibi, "Sistem insanı insana, yaşama yabancılaştırırken, aynı zamanda onu yalnızlaştırıyor. Tek başına bırakılan insanı, evlere, apartmanlara, iş yerlerine hapsediyor. Yüz binler, milyonlar içinde yalnız, yabancı ve sadece tüketen bir insan kişiliği yaratan sistem, sonra da sanal bir dünyayı çözüm olarak insanların önüne koyuyor. Sosyal ağ dedikleri bu sanal dünya, insana bir kurtarıcı gibi sunuluyor. Yalnızlaştırılan, insana, insani değerlere, insan ilişkilerine yabancılaştırılan milyonlarca insan için suni çözümler üretilerek, insanlara sanal bir dünya sunulmaktadır. Günlük yaşamda, apartmanındaki, sokağındaki, işyerindeki, okulundaki insanlardan uzak duran, onları tanımak için çaba harcamayan milyonlarca insan bilgisayar dünyasının beyaz camından arkadaşlıklar kurmaya çalışıyor. Saatlerini,

günlerini harcadığı bu suni ilişkide, yüz yüze ilişki, günlük yaşamın paylaşılması yoktur. Magazin vardır, boş sohbetler vardır, vakit öldürme vardır”.

Sosyal medyanın multimedya özelliği sayesinde mekan ve zaman sınırlaması olmaksızın bireylere düşüncelerini ifade olanağı sunarak, diğer insanlarla görüş alışverişine ve paylaşımına dayalı etkileşime imkan tanınması (Bulunmaz, 2011), hemen her yaş grubundan insanın sanal ortamlara yönelmesine yol açmıştır. Sosyal medya platformlarında kendilerini özgürce ifade edebilen kullanıcılar, gerçek yaşamlarında göstermekten çekindikleri davranışları sanal ortamda çok daha rahat bir şekilde sergileyebilmekte, sosyal ağlar sayesinde ikna etmek, kendini gösterme, sosyal kabul gibi etkileme stratejileri yoğun olarak kullanılmaktadır (Yeygel ve Çakır, 2011). Karşılıklı etkileşime imkan tanıyan sosyal medya sayesinde, kişilerarası iletişim günümüzde sanal ortamlara taşınmış durumdadır.

1.1.Evlilik Kurumu ve Sosyal Medyayla Dönüşümü

Sosyal medya araçlarının gelişimi, evlilik kurumu üzerinde de derin dönüşümlere yol açmıştır. Güleç'in (2012, 63) ifadesiyle evlilik kurumu; “Geçmiş birikimleri, eğitim ve öğrenimleri birbirinden farklı olan iki kişinin hayatlarını birlikte geçirmeye karar vermesi” olarak tanımlanmaktadır. Kaya'ya (2017, 25-26) göre evlilik; “İki karşı cinsten bireyin bir araya gelerek, birlikte yaşayıp, hayatı paylaşmak, çocuk dünyaya getirmek ve onu yetiştirmek amacıyla yaptıkları bir sözleşme” olarak ifade edilmektedir. Evlilik yoluyla belirli statüler elde eden bireyler, bir takım sorumlulukları da yüklenmek durumunda kalmaktadır.

Türk Dil Kurumu'na (TDK, 2010) göre evlenme, “Erkekle kadının, aile kurmak için yasaya uygun olarak birleşme, izdivaç etmeleri” anlamını gelmektedir. “Ayrı cinsten iki insanın sürekli olarak bir arada yaşamak istemelerinin örf ve âdet veya kanunca tanınması” anlamına gelen evlilik (Üçok vd.2006:s.107), insan neslinin devamını sağlamak açısından önem taşımaktadır (Kama, 2013, 674).

Evlilik kurumunun devamlılığı açısından güven, sevgi, sadakat gibi unsurlar kritik önem taşımaktadır. Kültürün gelecek nesillere aktarılmasından, toplumların sürekliliğinin sağlanmasına kadar önemli işlevler üstlenen evlilik kurumunun varlığı, hukuk kuralları yanında toplumsal normlar çerçevesinde belirlenmektedir. Evlilik kurumunun devamlılığının sağlanmasında; saygı, sevgi, güven gibi manevi duygular önemli rol oynamaktadır (Kanıpek, 2017).

Sosyal medya platformları, aile içi ilişkiler üzerinde önemli dönüşümlere yol açmıştır. Aile üyelerinin birlikte geçirdikleri zaman dilimleri sosyal medya platformlarında geçirilen sürenin uzamasıyla birlikte azalırken, sanal aldatmaların yaşanmasına yol açmaktadır. Eşler arasında güven problemlerinin ortaya çıkması, evlilik kurumuna zarar verebilmektedir.

Sosyal ağlarda geçirilen sürenin artması aile üyelerinin birlikte geçirdikleri zaman dilimlerinin azalmasına yol açarken, bu ortamların sanal flörtlerin ve sanal aldatmaların yaşanmasına olanak tanınması nedeniyle eşler arasında güven problemleri ortaya çıkmaktadır. Sanal alemde başkalarıyla sürekli etkileşim içerisinde yer almak duygusal anlamda birlikteliklere zarar verirken, evlilik kurumunun sonlanmasına yol açabilmektedir. Sosyal medyada yapılan paylaşım ve beğeniler zaman zaman tartışmalara sebep olurken, aile kurumunu zedelemektedir. Sanal ortamda kontrolsüz vakit geçiren bireyler, eşini ve çocuklarını ihmal edebilmekte, bu durum aile içi iletişimde kopukluklar yaşanmasına yol açabilmektedir (Harzadın, 2012, 4).

Bireylerin yaşamlarından ve evliliklerinden aldıkları doyumun azalması sosyal medya platformlarına olan yönelimin artmasına yol açmaktadır. Gerçek yaşamlarında aradıkları mutluluğu bulamayan bireyler sanal ortamda daha fazla vakit geçirmekte, bu da eşler arasında güven probleminin yaşanmasına neden olmaktadır. Sosyal medya ortamında sevgi açlığını ve duygusal boşluğunu doyurma gayreti içerisine giren bireyler, sosyal medyayı aşırı ve amacı dışında kullanmaya yönelebilmekte, bu durum aile içi ilişkileri zedelemektedir.

Subaşı ve Urtekin'in (2014,610) ifade ettiği gibi, “Aile kurumunda yaşanan değişmelerde ve boşanma oranlarının artmasında sosyal medya olarak adlandırılan kitle araçlarının büyük etkisi bulunmaktadır. Bu araçlar vasıtasıyla aile içindeki kopukluklar ve bunun neticesinde gündeme gelen boşanmalar hayatın akışı içerisinde olağan bir duruma gelmektedir”.

Aynı şekilde bir paylaşım yapılan yorum ya da beğeni de ilişkinin gidişatını belirleyebilmekte ve soruna yol açabilmektedir (Mod, 2010, 73-74). Carter (2016: s.38)'in belirttiği gibi, sosyal medya platformlarında çevrimiçi etkileşimin birtakım kuralları, başka bir deyişle kırmızı ışıkları yoktur. Sanal ortamda erkekler ve kadınlar arasındaki etkileşimlerin hızlı bir şekilde gelişmesi mümkün olabilmekte, en derin istekler ve düşünceler ortaya konabilmektedir.

Televizyonla birlikte zedelenen aile içi iletişim internet ve sosyal medya sebebiyle kopma noktasına ulaşmıştır. Anne, baba ve çocuklar; sosyal ağlarda paylaşımında bulunmayı eşiyile ya da çocuğuyla geçireceği

zamana tercih etmekte ve yanlış kişilerle, yanlış ilişkiler kurmaktadır. Bu durum da aile bütünlüğünün bozulmasına ve boşanmaların hızla artmasına sebebiyet vermektedir (Uluslararası Hak İhlalleri İzleme Merkezi [UHİM] 2011, 16). Evlilik kurumunun mahremiyetinin bozulması ve sosyal medyada insanların gözetimine açılması, evlilik kurumunun zarar görmesine ve içinin boşaltılmasına neden olmaktadır. Bu durum Castells (2005, 477)'in de belirttiği gibi çiftler arasında iletişimin gerilmesine ve sorunların ortaya çıkmasına yol açabilmektedir.

1.2.Boşanma ve Sosyal Medya

Aldatma ya da sadakatsizlik olgusu, kültürden kültüre göre farklılık gösterse de, evlilik kurumunun devamlılığı üzerindeki olumsuz yansımaları üzerinde görüş birliği bulunmaktadır. Ekşi'nin (2018, 207) ifadesiyle aldatma; "Evli ya da duygusal veya cinsel bir ilişki içerisindeki taraflardan birinin eşinin haberi veya rızası olmadan bir başka kişi ile ilişkiye girmesi" olarak tanımlanmaktadır. Buna göre aldatma duygusal veya cinsel ilişki düzeyinde olabileceği gibi, hem duygusal hem de cinsel ilişki düzeyinde gerçekleşebilmektedir. Aldatma Levine (2005) tarafından "Evlilik sınırlarının ihlali" olarak tanımlanırken, Bischoff (2003) aldatmayı; "İster açık, ister gizli bir durum olsun, evlilikle birlikte verilen sözlerin bozulması" şeklinde ifade etmektedir.

Sosyal medyanın gelişimi ile birlikte aldatma olgusu da değişime uğramış, bireylerin bu konuda yeni davranış kalıpları geliştirmelerine yol açmıştır. Sosyal medyanın doğası gereği fotoğraf, video, konuşma paylaşımlarına imkan sağlaması, evlilik kurumunun zedelenmesine neden olabilmektedir. Şad vd. (2016, 166)'ne göre, sosyal medya kullanımı aile olarak birlikte geçirilen zamanın kalitesini ve süresini tehdit ediyorsa, eşler arasında iletişimin zayıflaması gibi sorunlara yol açabilmektedir. McDaniel vd.(2017, 88-89) sosyal paylaşım ağlarını, mevcut romantik ilişkilere karşı potansiyel bir tehdit olarak değerlendirmektedir. Çiftlerin sosyal ağlar üzerinden, gizli şekilde geçmişteki sevgili ve arkadaşları ile yeniden arkadaşlık kurma hatta flört etme eğilimleri evlilikler için tehdit oluşturmaktadır.

Aldatma eylemi tüm toplumlarda olumsuz karşılanmakta, bireyler evlilik doyumunun azaldığı gerekçesiyle eşlerini aldatma davranışı içerisinde bulunabilmektedir. Evlilik kurumundan beklediğini bulamayan bireyler için sosyal ağlar kaçış fırsatı sunmaktadır. Adams'ın (2017, 43) ifade ettiği gibi, "Sosyal medya araçlarının gizlilik içeren doğası, evlilik ya da ilişkinin tatmininin düşük olmasıyla birlikte diğer insanlardan ilgi ve kabul görmek için iyi bir imkan sağlamaktadır".

Boşanma, toplumları psikolojik, sosyal ve ekonomik açılardan etkileyen önemli olgulardan biri olup, özellikle son yıllarda boşanma oranlarının artmasıyla birlikte hemen her ülke aile kurumunun devamını sağlamak konusunda çözüm yolları geliştirmeye başlamışlardır. Evlilik birliğinin sona ermesi olarak tanımlanan boşanmanın toplumsal, ekonomik, psikolojik etkileri bulunmaktadır. Boşanma olgusu ailenin parçalanmasına yol açmakta, aile üyelerini psikolojik olarak olumsuz etkilemektedir. Günümüzde boşanma nedenleri arasında sosyal medya kullanımı önemli yer tutmakta, Facebook, Twitter gibi sosyal ağların kullanımının artması, aile içi iletişimsizliğe yol açarak, boşanmaların giderek artmasına yol açmaktadır (Meclis Araştırma Komisyon Raporu, 2016 akt. Öngören, 2017, 75).

Sosyal medya platformlarının sık kullanılması nedeniyle eşler arasında kıskançlıklar oluşabilmekte, aldatmalar gerçekleşmekte, bunun sonucu olarak boşanmalar söz konusu olabilmektedir. Sanal alemde başlayan ilişkilerin gerçek hayata taşınması, aldatma oranlarında da artışa yol açmaktadır. En sık kullanılan sosyal medya araçlarından biri olan Facebook; fotoğraf paylaşımı, etiketleme, eski ilişkilerin yeniden kurulmasına imkan sağlaması gibi özellikleri bünyesinde barındırması nedeniyle eşler arasında sorunların yaşanmasına yol açabilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu 2016 yılı verilerine göre boşanan çiftlerin sayısı 126 bin 164 iken, 2017 yılında yüzde 1,8 artarak 128 bin 411'e ulaşmıştır (Aycanoğlu ve Ünsal, 2017, 163).

Yetişkinler üzerinde yapılan çalışmalarda; twitter ve facebook gibi sosyal medya kullanımının romantik ilişkilere zarar verdiği, bireyler arasında aldatmaya eğilimli olanların daha çok sosyal medya kullanmayı tercih ettikleri bilinmektedir (Clayton vd., 2013; Russell vd., 2014). Benzer şekilde, Saleh ve Mukhtar, (2015) yaptıkları çalışmada, sosyal medya kullanımının evliliklerde boşanmaya ve ilişkilere aldatmaya neden olduğunu ifade etmektedir. Stetzer (2014), sosyal aldatma ile ilgili yapılan çalışmada facebook kullanan erkeklerin kadınlara göre daha fazla aldatma davranışında bulduklarını ifade etmiştir. Çiftlerden herhangi birinde görülen aldatma davranışı, ilişkilerindeki memnuniyeti olumsuz etkilemektedir.

Son yıllarda sosyal medya kullanımının artmasıyla birlikte, bireylerin birbirleriyle ve çevreleriyle olan iletişimleri dönüşüme uğramıştır. Bireylerin yüz yüze iletişimlerini ortadan kaldıran bu yeni ilişki şekli zaman zaman istenmeyen sonuçlara yol açabilmektedir. Psikiyatri uzmanı Cem Keçe'ye (2015) göre, bireylerin eş dışında sosyal medya ortamlarında başka birisiyle fiziksel, duygusal birliktelik kurması,

aldatma sınırlarına girmekte, aldatılan eş açısından da bakıldığında yıkıcı etkiler oluşturabilmektedir. “Sosyal ağlar, yeni ilişkilere olanak sağlarken, aynı zamanda aldatmayı da teşvik etmektedir. Bireyler artık eşlerini evde bile aldatabilmekte, sanal ilişkilerin aldatma olmadığını düşünerek, suçluluk duygusundan kurtulmaktadır” (Ekşi, 2018, 210).

Eşler arasındaki aldatma aile birliği üzerinde olumsuz sonuçlara yol açarken, sanal ortamdaki ilişkilerin fiziksel birliktelik olmaması bunun aldatma olarak algılanmamasına yol açmaktadır. Sosyal medya kaynaklı aldatmalar, her zaman boşanma ile sonuçlanmasa da, aile kurumunu derinden yaralamaktadır.

Farklı amaçlarla kullanılan sanal ortamda geçirilen sürenin artması, eşlerin birbirlerine ayırdıkları zaman diliminin kısalmasına yol açarken, sosyal ağlarda yapılan paylaşım ve beğeniler kıskançlıklar oluşmasına, sonuçta da evlilik kurumunun sonlanmasına yol açabilmektedir. (Güleç, 2018, 118). Dursun ve Özkan'ın (2019, 482) belirttiği gibi, sosyal medya ortamında sevgi açlığını doyurma gayreti içerisine giren bireyler, sosyal medyayı amacı dışında kullanma davranışı sergileyebilmekte, bu durum aldatma davranışına zemin hazırlayabilmektedir.

1.3. Aile İçi İletişim ve Sosyal Medya

İletişim teknolojisindeki gelişmelerle birlikte günlük yaşamımızın bir parçası haline gelen sosyal medya araçları, kişilerarası iletişimden farklı bir boyutta gerçekleşen sanal iletişime olanak sağlarken, bireylerin yalnızlaşmalarına neden olmaktadır. Toplumsal yaşamın hemen her alanında olduğu gibi, aile içi ilişkiler üzerinde de önemli dönüşümlere yol açan sosyal medya kullanımı, bu yönüyle zaman zaman istenmeyen sonuçlara yol açabilmektedir.

Soyun devamı, sevgi, güven, ekonomik vb. birçok ihtiyacın karşılandığı en temel kurumlardan biri olan aile, toplumun temel yapıtaşı durumundadır. Sezal'e (1981, 17) göre aile, “Toplumsal örgütlenmenin ve toplumsal kurumlaşmanın temel birimidir. Birbirine evlilik veya kan yoluyla bağlı olan insanlar grubu aileyi teşkil etmektedir” şeklinde tanımlanmaktadır. Turner (1965, 55) aileyi biyolojik ve sosyal açıdan ele alarak değerlendirmekte, “Aile biyolojik olarak evlenme ve çocuk sahibi olma, onları yetiştirme, sosyalleştirmek suretiyle kendine has tabiatı ve tarzları bulunan bir sosyal grup” şeklinde ifade etmektedir. Bazı araştırmacılar, sosyal hayatın ana şekillerinden biri olarak kabul ettikleri aileyi, “sosyal birlik, sosyal bir grup, bir sosyal örgüt, topluluk, sosyal bir kurum ve daha ileri giderek sosyal bir yapı olarak” değerlendirmişlerdir (Maclver and Pagey, 1969, 22-30; Akt: Acar,1990, 12). Murdock'a göre aile; “Her iki cinsiyetin yeniden üretildiği, ekonomik dayanışmanın, çocuk yetiştirmenin en iyi şekilde sağlandığı ve eşler arasındaki cinsel beraberliğin toplum tarafından onaylandığı bir grup” olarak tanımlanmaktadır (akt. Şentürk, 2008, .9). Poster (1989, 176) ise aileyi toplumsal alan olarak görmekte ve “Kuşakların bir diğeri ile doğrudan karşı karşıya geldiği ve iki cinsiyetin farklılıklarını ve güç ilişkilerini tanımladıkları toplumsal alan” olarak ifade etmektedir.

Tarihsel süreç içerisinde önemli değişiklikler geçiren aile kurumunun işlevlerinde farklılaşmalar görülsede, toplumdaki önemini ve değerini yitirmemiştir. Toplumsal örgütlenmenin temel ögesi olan aile; eğitim, meslek edindirme gibi bazı işlevlerini zaman içerisinde başka kurumlara devretse de, insan neslinin devamını sağlama gibi bazı fonksiyonlarını devam ettirmektedir. Nirun'un (1994, 150) ifadesiyle, “Nesillerin devamı, çocukların yetiştirilmesi, şahsiyetin kazandırılması, kültürün kuşaktan kuşağa aktarılması, sosyal, kültürel, psikolojik ahengin aile fertlerine sağlanması, tam güven içinde fertlerine yuva içi sığınmağın kurulması, ailenin temel işlevleridir”. Kültürel değerleri koruma ve nakletmede en önemli sosyal kurumlardan biri olan aile kurumunun devamlılığının sağlanmasında sevgi, sadakat, güven gibi değerler önemli rol oynamakta, bunların aşınması durumunda ciddi sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Etkileşimli, kolay ve ucuz iletişime olanak sağlayan sosyal medya araçları, insan ilişkilerinde giderek daha merkezi bir konuma gelmiş durumdadır. Sosyal platformların bu özellikleri, bireylerin giderek yüz yüze iletişimden vazgeçerek, çağımızın en popüler iletişim araçlarından biri olan sosyal medyaya yönelmelerine yol açmıştır. Bireylerin birçoğu akıllı telefonlardan veya bilgisayarlardan üye oldukları sosyal platformlarda oldukça fazla zaman geçirmekte, bu da eşler arasında iletişim kopukluklarına yol açmaktadır. Sosyal medya kullanımının artması evli çiftler arasında paylaşımı azaltarak, boşanmaların yaşanmasına neden olmaktadır.

Sosyal ağlarda gerçekleştirilen ilişkilerde fiziksel karşılaşmanın olmaması nedeniyle, kullanıcılar kendilerini olduklarından farklı kimliklerde tanıtabilmektedir. Sanal aldatmalara ve sanal flörtlerin yaşanmasına imkan sunan sosyal medya platformları, aile içi ilişkilerin zedelenmesine neden olmaktadır (Aycanoğlu ve Ünsal, 2017, 166).

Popüler kültürün aktarımında önemli araçlardan biri olan televizyon aracılığında kitlelere kültürel değerler ve gündelik yaşam pratikleri aktarılmakta (Geçer, 2015), iletilen mesajlarla hedef kitlenin tutum ve davranışlarında birtakım değişimler yaşanmaktadır. Blumer'in ifadesiyle, "İnsanlar önce karşısındakinin davranışlarını izlemekte, ardından değerlendirme yaparak eyleme karar vermektedir. Bireyler, özellikle televizyon aracılığıyla kendisine ulaşan işaretler ve semboller yoluyla bir anlamlandırma yaparak, eylemde bulunmaktadır. Bu süreç birtakım geleneksel değerleri dönüşüme uğrattırken, evlilik ve aile kurumu da televizyondaki söylemlerden büyük oranda etkilenmektedir" (akt. Ekici, 2014).

Bilişim ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler, günlük yaşam pratiklerinde önemli değişimlere yol açarken, özellikle 1990'lı yıllardan itibaren yaygınlaşan internet kullanımı aile kurumu üzerinde ciddi dönüşümlere neden olmuştur. Ekşi'nin (2018, 207) ifadesiyle, "Günümüzde teknolojik gelişmelerden en yaygın olan internet teknolojisinin topluma sağladığı önemli yeniliklerden biri de mekân ve zaman sınırlarını ortadan kaldırması olmuştur. Mekân ve zaman sınırlarının ortadan kalkmasıyla birlikte insanlar geleneksel bir iletişim şekli olan yüz yüze iletişimden uzaklaşarak farklı bir biçimde gerçekleşen sanal iletişime yönelmişlerdir. Söz konusu olan sanal iletişim şekli bireylerin bir açıdan kolay bir biçimde sosyalleşmesini sağlarken, diğer açıdan da evlilik birliğini tehdit etmeye başlamıştır. Fotoğraf, görüntü ve bilgi gibi verilerin hızlı bir şekilde paylaşılabilmesi, sohbet odaları, oyun, elektronik posta ve sosyal paylaşım ağlarının hayatın vazgeçilmez bir parçası olması, gerek maliyetinin düşük ve kolay erişilebilir olması gerekse sağladığı anonimlik sayesinde sohbet odalarında arkadaşlık, flört ve cinselliğin paylaşılmasına kadar geniş çerçevedeki internet ilişkileri gitgide artarak evlilik birliğine zarar vermektedir".

Aile içi iletişim ile sağlıklı aile birbirini tamamlayan iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile bireylerinin gereksinimlerinin karşılandığı sağlıklı ailelerde anne-baba ebeveyn olmanın getirdiği sorumlulukları yerine getirmekte, çocuklarını en iyi şekilde yetiştirmek için çaba harcamaktadır. Sağlıklı iletişimin kurulduğu ailelerde her birey kendi sorumluluklarını ve görevlerini bilmektedir. Karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörünün egemen olduğu bu ailelerde, aile içerisinde sağlıklı iletişim kurulabilmektedir. İletişim eksikliğinin görüldüğü ailelerde bir takım huzursuzluklar görülmekte, bunun sonucu olarak da birtakım sorunlar görülmektedir.

Aile üyeleri arasındaki iletişimin sağlıklı olması, aile kurumunun devamlılığı açısından önem taşımaktadır. Birbirleriyle az konuşan, açık iletişim kuramayan bireylerden oluşan ailelerde ebeveyn-çocuk iletişimi sağlıklı olmamaktadır. Çocukların kendilerine olan güvenlerini kazanarak, öğrenim hayatlarında başarılı olmalarında aile içi iletişim önemli rol oynamaktadır. Yavuzer'in (2005, 134) ifade ettiği gibi, "Aile içerisinde sağlıklı iletişim kurabilen birey mutlu, arkadaş canlısı, olumlu bir yapıya sahip olmaktadır. Ebeveynin sevgi ve ilgisinden uzak yetişen çocuklarda bu sevgi açlığından dolayı bir takım davranış bozuklukları söz konusu olabilmektedir". Ebeveynleri ile sağlıklı iletişim kurabilen çocukların okul başarıları daha yüksek olup, ortaya çıkan sorunların çözümü daha kolay olmaktadır (Özguven, 2011, 34-35). Sağlıklı iletişimin kurulduğu ailelerde yetişen çocuklar, geleceğin sağlıklı ailelerinin de temelini oluşturmaktadır.

Ebeveynlerini örnek olarak sanal ortamlarda daha fazla vakit geçiren çocuk ve gençlerin sayısının artması, aile kurumu açısından ciddi tehlikeleri beraberinde getirmektedir. Uçar'ın (2012, 12) ifade ettiği gibi, "Geleneksel dönemde çocuklar sokakta oyun oynar, mahalle maçları yapar, akşam komşu misafirliğine giderken şimdi Facebook'ta sanal çiftlik, sanal arkadaşlıklar, sanal oyunlar ve sanal muhabbetlerle vakit geçirmekte ve toplumda ekrana bağımlı bir nesil yetişmektedir". Bu durum çocukların sosyalleşmelerini olumsuz etkilerken, kendilerine olan güvenlerinin azalmasına yol açmakta, giderek mutsuz bir neslin yetişmesine neden olmaktadır.

İnternet ve buna bağlı olarak sosyal medya kullanımı, özellikle genç kuşaklar üzerinde etkili olmakta, onlara yeni değerler, tutum, bilgi ve beceriler telkin etmektedir (Özpolat, 2014, 46). Marshall vd. (2013) de belirttiği gibi artık bireyler, sosyal medya aracılığıyla her zamankinden daha fazla etkileşim içerisine girmekte, bu ağda romantik ilişkiler kurmakta, özel iletişim oluşturmakta, gruplara katılmakta, ilişkisi olduğu ya da olmasını istediği kişiyi izlemekte, birçok duyguyu sanal ağlar üzerinde yaşamaktadır. Sanal ortamda gerçekleştirilen bu faaliyetler, hem toplum yapısına hem de aileye ciddi zararlar vermekte, birtakım manevi değerlerin giderek sanal ortamlara daha fazla uyum sağlamasına yol açmaktadır.

Türkiye'de günlük ortalama internet kullanım süresinin 7 saat 15 dakika ve sosyal medya kullanım süresinin 2 saat 46 dakika olduğu (Kemp, 2019) dikkate alındığında, evli çiftler arasında özellikle evde çevrimiçi ortamda fazla zaman geçirme kaynaklı sorunların ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır. Günümüzde iş hayatı dışında kalan aile içi ortak zaman dilimlerinin sosyal medya platformlarında geçirilmesi, fiziksel ortamı paylaşmalarına rağmen iletişim kurmadan yaşayan aile bireylerinin sayısını arttırmaktadır. Sosyal platformların en mahrem bilgilerin, fotoğraf ve videoların diğer kullanıcılar

tarafından da görülebilmeye imkan tanınması, bireyin özel alanının zarar görmesine ve alenileşmesine yol açmaktadır.

Sonuç

Gelişen teknolojiye paralel olarak sosyal medya kullanımının giderek yaygınlaşması, en önemli toplumsal birimlerden biri olan aile kurumunu da dönüşüme uğratmıştır. Sosyal medyada geçirilen kontrolsüz zaman, aile içi iletişimi sekteye uğratarken, sanal aldatmalara neden olmakta, bunun sonucunda da eşler arasında bir takım sorunların yaşanması kaçınılmaz olmaktadır.

Sosyal medya; çocuklarımızla ve eşimizle olan ilişkimizden başlayarak, nasıl konuşmamız, neleri sevmemiz, ilgi alanlarımıza ilişkin bilgiler vermekte ve aile kurumunun şekillenmesinde etkili olmaktadır. Bir iletişim aracından çok daha fazlasını ifade eder konuma gelen sosyal ağlar; aile içi iletişim üzerinde belirleyici olmaktadır. Aile içerisindeki iletişimin dijitalleşmesine yol açan sosyal medyanın etkilerinin etkileri yalnızca eşler arasındaki iletişimde değil, ebeveyn-çocuk ilişkisinde de net olarak görülebilmektedir.

Bir sosyalizasyon ajanı olan sosyal medya, aile üyelerinin birbirleriyle geçirdikleri zamanın önüne geçtiğinde aile içi iletişimi olumsuz yönde etkilemekte, geleneksel aile değerleri bu sınırsız veri bombardımanı altında dönüşüme uğramaktadır. Sosyal medyanın etkisiyle aile içi mahremiyet algısı giderek zayıflamakta, bireyciliğin çok daha fazla öne çıktığı görülmektedir.

Sosyal medya araçları, aile içi iletişimin bozulmasında önemli rol oynamakta, evlilik birliğinin sona ermesinde etkili olmaktadır. Evliliklerde kadın ya da erkeğin sosyal medyada çok fazla vakit geçirmesi, bu ortamlarda karşı cinsin fotoğrafını beğenerek, paylaşımlara yorumda bulunması, ilişkiyi çıkmaza sokarak, aile kurumunun sonlanmasına neden olabilmektedir.

Sosyal medyanın aile içi ilişkiler üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırma noktasında hemen her kesime büyük sorumluluk düşmektedir. Çocukları küçük yaşlardan itibaren sosyal medya kullanımı konusunda bilinçlendirerek, farklı yetenekler geliştirmeleri konusunda cesaretlendirmek önem taşımaktadır. "Ağaç yaşken eğilir" atasözünde olduğu gibi sosyal medya kullanımı konusunda çocukları bilinçlendirmek büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla özellikle ilköğretim yaşındaki çocuklara yönelik olarak eğitim müfredatlarına "Dijital Medya Okuryazarlığı" dersinin konulması önerilebilir. Çocuklara erken yaşlardan itibaren verilecek eğitim, gelecek yıllarda daha bilinçli sosyal medya kullanıcıları olmalarına katkı sağlayacaktır. Çocukları çevrimiçi risklerden korumak adına okullarda önleyici çalışmaların yapılması noktasında öğretmenlerin bilinçlendirilmesi önem taşımaktadır.

Bunun dışında eşlerin aile içerisinde yüz yüze iletişimin ne kadar önemli olduğunun bilincinde olarak, sosyal medya platformlarında geçirdikleri vakitleri eşlerine ve çocuklarına ayırmaları konusunda farkındalık oluşturmaları, sorunun çözümü adına umut verici sonuçlar getirecektir. Aile içi sağlıklı iletişimin kurulması noktasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, üniversiteler ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle gerçekleştirilecek eğitim programları katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, A. (1990). *Türk Aile Yapısı ve Kızılcahamam Aile Yapısı Üzerine Bir Araştırma*. Basılmamış doktora tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE.
- Adams, A.N. (2017). *Social Networking Sites and Online Infidelity*. Walden University.
- Aycanoğlu, C. ve Ünsal G. (2017). Bağlanma Tarzları ve İnternet Bağımlılığının Evlilik Uyumuna Etkisi. *JAREN*, 3(3), 163-168.
- Bischoff, R.J. (2003). Infidelity. *Journal of Couple & Relationship Therapy: Innovations in Clinical and Educational Interventions*, 2(4),73-78. https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J398v02n04_05?journalCode=wcr20. Erişim: 21.04.2019.
- Bulunmaz, B.(2011). Otomotiv Sektöründe Sosyal Medyanın Kullanımı ve Fiat Örneği *Global Media Journal*, 2(3), 19-50
- Carter, A. Z.(2016). Married and previously married men and women's perceptions of communication on facebook with the opposite sex: How communicating through Facebook can be damaging to marriages. *Journal of Divorce Remarriage*, 57(1), 36-55.
- Clayton,R.vd. (2013). Cheating, breakup, and divorce: is Facebook use to blame?.*Cyberpsychology. Behavior, Social Networking*; 16, 717-720.
- Castells, M. (2005). *Ağ toplumunun yükselişi/enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür*. (E. Kılıç, Çev.), İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Dursun, A.ve Özkan M. (2019). Genç yetişkinlerin aldatmaya yönelik niyetleri üzerinde aldatmaya yönelik tutum ve sosyal medya kullanımının etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(2), 475-484.
- Ekici F.Y.(2014). Türk Aile Yapısının Değişim ve Dönüşümü ve Bu Değişim ve Dönüşüme Etki Eden Unsurların Değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science*.No:30.http://www.jasstudies.com/Makaleler/1577589038_12Yrd.%20Do%20C3%A7.%20Dr.%20Fatma%20YA%C5%9EAR%20EK%C4%B0C%C4%B0.pdf, Erişim Tarihi: 27.02.2017
- Ekşi, Z. (2018). Siber @ldatma. Oktik, N., Reşitoğlu, Ü., H (Ed.). *Aileyi Anlamak: Disiplinler Arası Yaklaşım* içinde (s. 207-231). Ankara: Nobel.

- Ellison, N. (2007). The benefits of Facebook "friends: Social capital and college students use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12, <http://jcmc.indiana.edu/vol12/issue4/ellison.html> web adresinden 18 cAğustos 2011 tarihinde erişilmiştir.
- Geçer, E.(2015). *Medya ve Popüler Kültür; Diziler, Televizyon ve Toplum*. İstanbul: Okur Kitaplığı Yayınları.
- Güleç, G.(2012). *Aile ve Evlilik: Aile Yapısı ve İlişkileri*. (Ed. Yenilmez,Ç.) Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2542, 63-79, Eskişehir.
- Güleç, V.(2018). Aile ilişkilerinin sosyal medyayla birlikte çöküşü. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 2(1), 105-120.
- Harzadın, T.(2012). *Facebook Bağımlılığı*, <http://www.dengeliyasam.net/dengeli-yasam/facebookbagimliliği>, (08.03.2013).
- Kama, S.(2013). Evlilik Kurumunun Tanımı-Türleri ve Tarihsel Gelişimi: Hukuk Tarihinde Genel Olarak Evlenme ve Kadının Durumu. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*.71(1), 673-708. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/97781>. Erişim: 19.04.2019.
- Kanipek, K.(2017). Evlilik Programlarında Kültürel Değerler: Evleneceksen Gel Programında Evlilik ve Aile Temsili. *Journal of International Social Research*. 10 (52), 1076-1087.
- Kaya, N.(2017). *Kırsal ve Kentsel Alanda Yaşayan Evli Kadınların, Evlilik Uyumu, Evlilik Doyumu ve İlişkilerde Mutluluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kemp, P.S. (2019). *Digital 2019, Global Internet use accelerates*. 25 Haziran 2019 tarihinde <https://wearesocial.com/blog/2019/01/digital2019-global-internet-use-accelerates> adresinden erişildi.
- Kim, W.(2010). On social web sites. *Information Systems*, 35(2), 215-236.
- Levine, S. B. (2005). A clinical perspective on infidelity. *Sexual and Relationship Therapy*. 20(2),143153.<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14681990500113203?mobileUi=0&journalCod=e=csmt20>. Erişim: 24.04.2019.
- Maclever, R.M. ve Pagey, C. (1969). *Cemiyet*. (Çev.: Kurtkan, A.) İstanbul.
- Marshall, T. C., Bejanyan, K., Castro, G. D. ve Lee, R. A. (2013). Attachment styles as predictors of Facebook-related jealousy and surveillance in romantic relationships. *Personal Relationships*, 20, 1-22.
- McDaniel, T. B., Drouin, M. ve Cravens, J. D. (2017). Do you have anything to hide? Infidelity-related behaviors on social media sites and marital satisfaction. *Computers in Human Behavior*, 66, 88-95.
- Meclis Araştırma Komisyonu. (2016). *Aile bütünlüğünü olumsuz etkileyen unsurlar ile boşanma olaylarının araştırılması ve aile kurumunun güçlendirilmesi için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis araştırma komisyon raporu*. <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss399.pdf>. Erişim: 24.04.2019.
- Mod, G. (2010). Reading Romance: The impact Facebook rituals can have on a romantic relationship. *Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology*, 1(2), 61-77.
- Nirun N.(1994). *Sistematik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür*. Sayı:73, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Poster, M.(1989). *Eleştirel Aile Kuramı*. (çev. H. Tapınç) İstanbul: Ayrıntı Yayınevi
- Öngören, S.(2017). Boşanma ve Boşanmanın Erken Çocukluk Dönemi Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *Uluslararası Eğitim Bilimler Dergisi*, 4(13), 73-87. http://www.inesjournal.com/Makaleler/808907670_04-id-1497.pdf. Erişim: 22.04.2019.
- Özgül, İ. E.(2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayıncılık.
- Özpolat, V. (2014). Postmodern bir sosyalleşme mecrası olarak sosyal medya ve gençlik. *Gençlik ve Kültürel Mirasımız Uluslararası Kongre*, Samsun.
- Preeti, M. (2009). Use of social networking in a linguistically and culturally rich India. *The International Information & Library Review*, 41(3), 129-136.
- Saleh, M. ve Mukhtar, J. I. (2015). Social Media and Divorce Case Study of Dutse L.G.A. Jigawa State, *IOSR Journal Of Humanities And Social Science*20(5), 54-59.
- Sezal, İ.(1981). *Sosyal Bilimlerde Temel Kavramlar*. Ankara: Birlik Yayınları.
- Subaşı, E.ve Urtekin, M.C.(2014). Sosyal değişimin genç aileler üzerinde boşanmaya etkisi. *Gençlik ve Kültürel Mirasımız Uluslararası Kongre Kitabı*. Samsun.
- Şentürk, Ü.(2008). Aile Kurumuna Yönelik Güncel Riskler. *Aile ve Toplum Eğitim ve Kültür Araştırma Dergisi*, 7-31.
- Şad, N. S.vd. (2016). Parental involvement: A phenomenological research on electronic parental involvement. *International Journal of Pedagogies and Learning*, 11(2), 163-186.
- TDK (2019). *Büyük Türkçe Sözlük*. (Çevrimiçi).<http://www.tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=evlenmek&ayn=tam>.Erişim:02.04.2019.
- TÜİK-Türkiye İstatistik Kurumu (2018). *Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. 7 Temmuz 2019 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028# adresinden erişildi.
- Turner, R.H.(1965). *The Family. Socioloji* (Ed.:Brown and Selznick), London.
- Uçar, C.(2012). *Sosyal Paylaşım Ağlarının Önemi ve İnsan Üzerindeki Etkileri*. http://cucar.blogspot.com/2012/11/sosyal-paylasm-aglarnn-onemive-insan_7.html, (06.05.2013).
- Üçok Ç. (2006). *Türk Hukuk Tarihi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Vural, A.B.ve Bat, M.(2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yaşar University*, 20 (5), 3348-3382.
- Wang, S. vd.(2010). Face off: Implications of visual cues on initiating friendship on facebook. *Computers in Behaviour*, 26(2), 226-234. www.kulturmafya.com, 2012 www.on5yirmi5.com, 2013 www.pclabs.com.tr, 2013 www.rooteto.com, 2013
- Yavuzer, H.(2005). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeygel Ç. S. (2011). *Web Siteleri ve İkna*. Konya: Tablet Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (2002). *Çocuk ruh sağlığı*. (25. Baskı), İstanbul: Özgür Yayınları.